

BERICHTEN UIT COMMUNISTISCH ROEMENIË 1948-1989

***Berichten uit
communistisch Roemenië
1948-1989***

HENK MOERMAN

© 2023 H. Moerman/ Uitgeverij U2pi

Titel: Berichten uit communistisch Roemenië 1948-1989

Auteur: Henk Moerman

Uitgeverij U2pi BV, Den Haag

Website uitgever: www.jouwboek.nl

ISBN: 978-94-9329-952-8

NUR: 697

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Inhoud

Voorwoord	7
DEEL 1	
Ana Pauker en Gheorghe Gheorghiu Dej	9
Hoofdstuk 1	
De Roemeense geschiedenis in hoofdlijnen tot 1944	11
Hoofdstuk 2	
De Roemeense communistische partij tot 1944	16
Hoofdstuk 3	
De coup van 23 augustus 1944 en de terugkeer van Ana Pauker	23
Hoofdstuk 4	
De afbraak van de constitutionele monarchie	28
Hoofdstuk 5	
Het Nederlands gezantschap te Boekarest en de rapportages van Nederlandse diplomaten	34
Hoofdstuk 6	
De strijd om de macht tussen Pauker en Dej 1948-1952	37
Hoofdstuk 7	
De Roemeense Goelag	57
Hoofdstuk 8	
De periode Dej, 1953-1965	72

DEEL II	
Nicolae Ceausescu	93
Hoofdstuk 9	
Levensloop van Nicolae Ceaușescu tot zijn verkiezing in 1965. tot secretaris-generaal van de Roemeense Communistische Partij	95
Hoofdstuk 10	
Consolidatie van de macht 1965-1970	98
Hoofdstuk 11	
De politiek-economische situatie 1970-1974	116
Hoofdstuk 12	
Stagnatie van het systeem en het crisisjaar 1977	125
Hoofdstuk 13	
Jaren van neergang en stagnatie 1979-1985	142
Hoofdstuk 14	
Ineenstorting	158
Hoofdstuk 15	
De val van Ceaușescu	173
Slot	181
Bibliografie	182

Voorwoord

Vanaf 1948 tot 1989 was de Roemeense Communistische Partij aan de macht. Dat bewind heeft tot de dag van vandaag diepe sporen nagelaten in Roemenië. Met behulp van recente literatuur en de rapportages van de Nederlandse diplomaten in Boekarest heb ik geprobeerd een eerlijk, evenwichtig beeld van deze lange periode te schetsen. Aan het slot is een literatuurlijst opgenomen. Voor de persoonsnamen is de Roemeense schrijfwijze gebruikt.

DEEL 1

ANA PAUKER en GHEORGHE GHEORGHIU DEJ

Hoofdstuk 1

De Roemeense geschiedenis in hoofdlijnen tot 1944

Roemenië is ontstaan uit de twee vorstendommen Walachije en Moldavië. De Turkse invloed was groot. Het politieke leven verliep chaotisch. De bojaren (grootgrondbezitters) vochten om de macht en de grote massa horigen leefde in grote armoede en was rechteloos. Enkele bojarenzonen studeerden in het buitenland, vooral in Frankrijk en maakten daar kennis met de liberale opvattingen over eenheid onder een constitutionele vorst. In 1866 werd Karl von Hohenzollern-Sigmaringen uitgenodigd constitutioneel vorst van de beide vorstendommen te worden. Karl werd Carol I. Hij wist de broodnodige rust en politieke hervormingen tot stand te brengen. Zijn neef en opvolger Ferdinand koos in de Eerste Wereldoorlog de zijde van de Geallieerden (Engeland, Frankrijk en Rusland). Door de Russische revolutie van 1917 viel Rusland af. Bij de vredesverdragen van 1919 profiteerde Roemenië van de Geallieerde overwinning op de Centralen (Duitsland en Oostenrijk-Hongarije). Roemenië werd uitgebreid met Transsylvanië (Oostenrijks-Hongaars bezit), Boekowina, (Oostenrijks bezit), Bessarabië (Russisch bezit) en Dobrogea (Bulgaars bezit). Ferdinand wist een landhervorming tot stand te brengen ten koste van de grootgrondbezitters evenals de invoering van het algemeen kiesrecht. In de politiek waren er twee hoofdstromingen: de PNL, de liberale partij die gericht was op industrialisatie en de PNT (de boerenpartij) die meer gericht was op hervormingen op het platteland. De koning speelde in de politiek een cen-

trale rol. Hij benoemde beurtelings een regeringsleider uit één van de politieke partijen. De door de koning benoemde regeringsleider stelde in overleg met de koning het kabinet samen en 'organiseerde' nieuwe verkiezingen die hij makkelijk won. Dit systeem functioneerde redelijk tot het overlijden van koning Ferdinand in 1927. Zijn zoon Carol zorgde voor de nodige problemen door zijn relatie met de joodse Elena Lupescu, hoewel hij getrouwd was met de Griekse prinses Elena. Carol en prinses Elena hadden een zoontje Mihai. Carol gaf zijn rechten van troonopvolger op en vestigde zich met Elena Lupescu in Frankrijk. Onder leiding van een regentschapsraad werd de vierjarige Mihai koning. Roemenië als grondstof producerend land (graan, olie) werd door de grote economische crisis van 1929 zwaar getroffen. Carol maakte van de ontevredenheid gebruik en werd in 1930 met groot enthousiasme als koning Carol II ingehaald. Carol trachtte vanaf het begin de rol van de politieke partijen te verkleinen. Hij paste met succes een verdeel en heers tactiek toe. Zijn grootste tegenstanders waren Iuliu Maniu, de leider van de PNT, en Corneliu Zelea Codreanu, de leider van het na de Eerste Wereldoorlog opgekomen Legioen van de aartsengel Mihael (ook wel IJzeren Garde genoemd) een fascistische, antidemocratische, anticommunistische beweging met sterk godsdienstige trekken. De aanhangers van Codreanu, legionairs of gardisten genoemd, werden door Carol vervolgd. Carol liet in 1938 Codreanu en andere Gardistische leiders vermoorden. Carol liet het constitutionele stelsel vastlopen. Roemenië werd in 1938 een koninklijke dictatuur. In de buitenlandse politiek was Roemenië aangewezen op de steun van Engeland en Frankrijk, de overwinnaars van de Eerste Wereldoorlog, om de nieuwe gren-

zen van 1919 te garanderen. De opkomst van Hitler bedreigde de Europese stabiliteit. Engeland en Frankrijk lieten Hitler zijn gang gaan. Hongarije en Bulgarije waren bondgenoten van Hitler die de territoriale eisen van deze landen steunde. Carol deed vergeefs een beroep op Engeland en Frankrijk en was gedwongen in 1940 Noord -Transsylvanië aan Hongarije en Dobrogea aan Bulgarije af te staan. Door de geheime bepalingen van het Duits-Russische niet-aanvalsverdrag van 1939 kon Stalin met succes Bessarabië en Noord Boekowina opeisen. Na al deze verliezen was de positie van Carol onhoudbaar geworden. Mihai werd voor de tweede keer koning, maar de echte macht werd overgedragen aan generaal Ion Antonescu die een militaire dictatuur vestigde. De pro-Duitse IJzeren Garde hoopte een leidende rol te gaan spelen, maar werd in januari 1941 keihard uitgeschakeld door Antonescu. Hitler liet dat toe, want hij had Antonescu nodig bij zijn aanval op Rusland. Op 22 juni 1941 viel Duitsland Rusland aan, geholpen door het Roemeense leger dat zo de verloren gebieden Bessarabië en Noord-Boekowina kon heroveren. Antonescu, een felle anti-communist besloot door te gaan met de aanval op Rusland. Bij de slag om Stalingrad waaraan honderdduizenden Roemenen deelnamen, werden Duitsland en Roemenië in de verdediging gedrongen. Het Roemeense leger moest zich evenals het Duitse leger met grote verliezen terugtrekken. Begin 1944 stond het Rode Leger bij de Roemeense grens.